

”Avbytarservicen är lika viktig nu som i min barndom”

Avbytarna har alltid varit en del av lantbruksföretagare Henna Vuotilas liv.

Lantbruksföretagaren Henna Vuotila är flickan från mjölkgården. Redan under Hennas barndom gjorde avbytarservicen det möjligt för hennes föräldrar att ta ledigt från sitt krävande arbete med boskapen och familjen kunde åka på gemensamma campingresor till Lappland och Åland.

Innan Henna blev företagare arbetade hon själv en tid som lantbruksavbytare. Trots att hon redan när hon flyttade hemifrån hade bestämt sig för att boskapsskötsel inte ingick i hennes karriärplaner kände bondflickan att det var som att komma hem igen när hon jobbade som avbytare.

– Jag fick arbeta med djur och lärde känna människor som nu är mina kollegor. Arbetet var både omväxlande och utmanande. Företagarna visade mig förtroende och jag fick mycket ansvar. Det var den bästa skolan för en framtida företagare!

I dag arbetar Henna tillsammans med sin man och hans bror som delägare i ett lantbrukskooperativ i Himango, Kalajoki. Sammanlagt har de strax under 90 mjölkkor.

– I dag lever jag en lantbruksföretagares vardag där avbytarens roll är lika viktig

som den var för mina egna föräldrar i min barndom: jag tar bara ledigt de dagar då avbytarens roll är på jobb.

Samma grundläggande uppdrag som för 50 år sedan

I våras var det 50 år sedan lagen om avbytarservice trädde i kraft. Under ett halvt sekel har sederna och förhållandena förändrats, men avbytarens grundläggande arbete har förblivit detsamma: tack vare avbytarservicen är det möjligt för en lantbrukare med husdjursproduktion att få en ersättare som tar hand om djuren när han eller hon till exempel tar semester eller blir sjuk.

Hennas mamma arbetade på sin tid som avbytare innan hon blev företagare. – På den tiden kunde avbytarens vid sidan om boskapsskötseln som vikarie bland annat städa huset, baka bröd och till och med tvätta byxor.

Numera lagar avbytarna inte längre mat och städar inte heller utan deras jobb är att ta hand om den dagliga skötseln av husdjuren. Under årens lopp har gårdarna blivit större och teknik och automatisering har införts. Detta har förutsatt att avbytarservicen följer med sin tid och att avbytarna ägnar sig åt livslångt lärande.

– Det är en kraftig utveckling som har skett under de senaste åren. Vi har fortfarande många avbytare som arbetat länge och använt både skottkärror och högafflar i arbetet. Naturligtvis används de fortfarande, men parallellt med dem används nu robotar och teknik. Lyckligtvis har vi avbytare som har vågat ändra på sina rutiner och börja lära sig nya saker.

Flexibilitet och smidighet för att anpassa sig till olika situationer

Henna bedömer att den nuvarande avbytarservicen möter en stor del av gårdarnas behov ganska bra, men att det fortfarande finns behov av fler avbytare som kan använda maskiner. Ibland skulle det också behövas mer flexibilitet och smidighet. De fastställda arbetstiderna till exempel tillämpas inte alltid på bästa möjliga sätt, särskilt inte på större gårdar som anlitar avbytare.

– När man arbetar med levande djur och föränderliga situationer är det svårt att vara beredd på allt. Djuren tittar inte på klockan, så mycket exakt fastställda arbetstider och försök att hålla sig till dem innebär en viss grad av osmidighet.

Henna skulle vilja se att man ännu bättre än hittills beaktade skillnaderna i gårdsnivå. Det skulle enligt henne göra att systemet fungerade bättre.

Kan företagaren bidra till att göra avbytartiden till en framgång?

Henna anser att företagarna kan göra mycket själva för att avbytarperioden ska bli så lyckad som möjligt.

– Det viktigaste är att anvisningarna är så tydliga som möjligt och att arbetsredskapen är i bra skick.

Förutom satsningar på arbetsinstruktioner och redskap uppmanar Henna till att också satsa på atmosfären. Arbetsmiljön ska vara sådant att avbytarens alltid kan fråga om något är oklart och vågar säga till om det sker ett misstag.

– Olyckor, misstag och förbiseenden

drabbar alla. Vi måste komma ihåg det och jag hoppas att företagarna kommer ihåg att förhålla sig sakligt. Det viktigaste är att olycksfall rapporteras så att man kan rätta till saker och ting.

Henna värdesätter anpassningsförmåga, pålitlighet och mod att lära sig nytt.

– Avbytarens behöver inte kunna allt i förväg. Det lönar sig att läsa anvisningarna i lugn och ro och sedan ställa frågor eller be om hjälp om något är oklart eller om man inte vet hur någonting ska göras.

Avbytarens viktigaste egenskap är emellertid förmågan att hantera djur och han eller hon ska ha ett ko-öga.

– Man behöver mod att möta stora djur, men också förmåga att hantera dem lugnt och se om någonting är på tok.

En del av en viktig näringskedja

Lantbruksföretagarna förser oss med ren inhemsk mat och är därför en väsentlig del av Finlands försörjningstrygghet. Avbytarservice behöver för att ge lantbrukarna ett välbehövligt avbrott i arbetet och ersättning för till exempel sjukfrånvaro eller familjesemester. Lantbruksavbytarens är alltså livsmedelsproducentens samarbetspartner och en del av en viktig livsmedelskedja.

– Djur igen behöver människan varje dag. Vi är många för vilka avbytarservicen är den enda chansen att få ledigt från den här juljansen. Vi behöver den här tjänsten och dem som utför den även i fortsättningen, säger Henna sammanfattande. •

”Olyckan fick oss att börja förutse säkerheten på gården”

Maija Eskelinen blev påmind om vikten av säkerheten i arbetet i somras. När hon sotade pannrummet fastnade handen i en borste som var fäst vid borsten. Handsken fastnade och handen vreds runt borsten.

– Det var min egen dumhet att välja en handske som kunde fastna, säger Eskelinen.

Olyckan inspirerade Eskelinen att delta i en kostnadsfri kurs i arbets-säkerhetskortet som LPA ordnade i november.

– Anledningen till att jag gick kursen var att jag kände att jag arbetade vid den yttersta gränsen för min egen fysik. Arbetet är hårt och fysiskt tungt och jag känner att jag är tvungen att anstränga mig.

– Jag har alltid varit frisk och kunnat arbeta. Även en liten funktionsförlust kan kännas påtaglig om du har armen eller benet gipsat under en kort tid. Jag vet hur bräcklig min funktionsförmåga är och jag vill inte till något pris förlora den, säger Eskelinen.

Det är viktigt att identifiera riskområden

På Eskelinens gård, en ekologisk växtodlingsgård i Limingo, har man även tidigare ägnat stor uppmärksamhet åt säkerheten. Det har till exempel förts en lista över risker och olyckor. När vi på kursen gick igenom verkliga olyckor och faror på de andra kursdeltagarnas gårdar fick det mig att börja se riskerna i arbetet och få nya insikter. Identifiering, framförhållning och planering blev viktigt.

– Min hjärna är snabb. Jag har redan gjort det innan jag har planerat det. Jag gör många saker automatiskt utan att inse det och utan att

tänka efter, i ett slags flow. Det gör att jag kan råka ut för olyckor om jag inte förutser dem, säger Eskelinen.

– I trappan i torken till exempel får jag bråttom att stänga luckan. Nu tänker jag på att trots allt gå i lugn och ro.

– Jag har nu markerat trappan i torket som ett riskområde i minnet, så att jag i den situationen kommer ihåg att det är en farlig plats.

Mer uppmärksamhet har också ägnats åt att städa upp och att ha rätt belysning - och bland annat åt klättring.

– Jag har funderat mycket kring riskerna att falla. Ibland tror man att man är en ekorre och klättrar en aning för modigt, skrattar Eskelinen.

Du kan göra ditt eget arbete säkrare

Förutom att upptäcka och förutse kan säkerheten förbättras genom att man ändrar på arbetsmetoder och arbetsmoment.

– Om det uppstår en mycket fysisk ansträngning i arbetet undrar jag om det finns något annat sätt att utföra arbetet? Kan jag be om hjälp eller utveckla någonting? Om bakgaveln upprepade gånger inte är tillräckligt fastgjord, kan man göra någonting åt saken?

Olika personliga skyddsutrustningar är också ett bra sätt att öka säkerheten under arbetsdagen. I utbildningen för arbetssäkerhetskortet lärde vi oss om skyddsutrustningar som behövs i lantbruksarbe-

tet och om hur de ska användas.

Utbildningen i arbetssäkerhetskortet som LPA ordnar är särskilt anpassad för lantbruksarbetet. Eskelinen tyckte att den mest givande delen av kursen var delarna som gällde lantbruksarbetet.

– Jag hoppas att kollegor och jordbrukarna kommer att dra nytta av kursen. Det här är definitivt inte bortkastat. Det måste vara ganska välorganiserat om det inte görs några förändringar på gårdarna efter kursen.

För Maija Eskelinen är vikten av att arbeta på ett säkert sätt klar.

– Jag älskar livet, jag är tacksam för min hälsa och jag är medveten om att det inte är en självklarhet att behålla den goda hälsan, sammanfattar hon. •

Text: Anna Matikainen

Bild: Seppo Kolehmainen / Valokuvaamo Skopix

Utbildning i arbetssäkerhetskortet

- Utbildningen för arbetssäkerhetskortet, som LPA ordnar, är **skraddarsydd för lantbruksföretagare**.
 - Utbildningen **ger goda kunskaper om säkerheten i arbetet** på en gemensam arbetsplats.
 - Efter genomgången kurs **utfärdar Arbetarskyddscentralen ett arbetssäkerhetskort** som är giltigt i fem år.
 - Utbildningen är **kostnadsfri**.
 - Kurserna ordnas **på distans och som flerformsutbildning**.
 - Den omfattar föreläsningar, en riskhanteringsövning på din egen gård, skyddsexamen och samtal.
 - **Tre sammankomster**, den totala längden inklusive arbetsuppgifter är **15 timmar**.
 - Följ med kommande utbildningar: lpa.fi/evenemang
 - Utbildningar ordnas också på begäran, om du själv kan få ihop antalet deltagare.
- Närmare information: anna-riikka.pukari@mela.fi
- Närmare information om utbildningen: lpa.fi/arbetssakerhetskort

Kom med och skriv avbytarverksamhetens historia

AVBYTAR-
SERVISE
För dig!

För att fira avbytarverksamhetens 50-årsjubileum har vi börjat samla in Inspirerande berättelser. Vi har redan fått många varma minnen, skojiga sammanträffanden och hjältehistorier.

Dela med dig av en berättelse du minns särskilt. De bästa berättelserna kommer också att finnas kvar i historieböckerna, om vi kan samla tillräckligt många av dem för publicering. Vi belönar alla publicerade artiklar som skickats in med kontaktinformation.

Insamlingen pågår fram till slutet av juni 2024.

Du hittar mer information här: lpa.fi/avbytartjansterna50 ▶

”

Jag minns när jag var avbytare, på det gyllene 80-talet, att arbetstiden var 8 timmar, oavsett boskap, och det fanns mycket annat arbete på gårdarna. På en gård där vi mjölkade för hand skickades mjölken inte till mejeriet utan vi tillverkade smör. Förutom smörtillverkningen bakade vi bullar och rågröd. Hemma var vi naturligtvis också tvungna att prova på allt vi hade lärt oss. Så det fanns lärdomar och inspiration att ta med sig hem, till och med när det gällde fönstertvättning.

Psedonym Kirshi

”

ABC om LFÖPL-arbetsinkomsten

Livet bjuder på alla möjliga överraskningar. Med rätt nivå på LFÖPL-arbetsinkomsten är du förberedd på sjukdom och pension, eftersom din inkomst från arbetet har stor inverkan på din pension och många förmåner.

Värdet av ditt arbete i pengar

LFÖPL-arbetsinkomsten är värdet av ditt arbete mätt i pengar. Hur mycket skulle du betala någon annan för ett liknande jobb? Och hurdan lön skulle du betala dig själv för att utföra det egna arbetet?

Den genomsnittliga LFÖPL-arbetsinkomsten är för närvarande cirka 2 000 euro per månad. I siffran ingår arbetsinkomsterna för deltidsarbetande LFÖPL-försäkrade. Hit hör till exempel de som bedriver lantbruk vid sidan om pensionen och familjemedlemmar som arbetar på gården. För en heltidsföretagare är arbetsinkomstnivån vanligtvis högre än så.

På arbetsinkomsten inverkar den odlade markarealen, skogsarealen och den kompletterade verksamhet på gården. Lantbruksföretagare kan till viss del själva bestämma sin arbetsinkomst.

När du ska uppskatta din LFÖPL-arbetsinkomstnivå lönar det sig att fundera kring hur du skulle klara dig om du till exempel blev tvungen att vara sjukskriven en längre tid. Du kan uppskatta beloppet av pensioner, förmåner och försäkringsavgifter med olika arbetsinkomster med hjälp av räknarna på LPA:s webbplats: lpa.fi/raknare.

LFöPL-arbetsinkomsten påverkar din och ditt företags ekonomi

- 1 Arbetspensionen grundar sig på din LFöPL-arbetsinkomst och andra förvärvs- och företagarinkomster. **Ju högre arbetsinkomst du har, desto högre blir din framtida pension.**
- 2 Om du blir sjukskriven baseras din sjukpenning som du får från **LPA och FPA på din LFöPL-arbetsinkomst.**
- 3 **Olycksfallsersättningarna, som till exempel olycksfallspensionen, beräknas utifrån din LFöPL-arbetsinkomst.**
- 4 Dina familjemedlemmar har rätt till efterlevandepension om du avlider. **Pensionen beror på din LFöPL-arbetsinkomst.**
- 5 Beloppet av andra socialtrygghetsförmåner, till exempel **föräldrapenningen beräknas på basis av LFöPL-arbetsinkomsten.**

Vad betyder LFÖPL-arbetsinkomst ?

Hur bestäms arbetsinkomsten?

- ▶ Lagbaserad men bestämmelserna tillåter rörelsefrihet
- ▶ LPA fastställer arbetsinkomstnivån
- ▶ Årlig förhöjning med lönekoeficienten
- ▶ Meddela när förhållandena på gården förändras

? När bör arbetsinkomst kontrolleras?

Om det sker förändringar i ditt arbete eller i förhållandena på din gård bör din LFöPL-arbetsinkomst alltid ses över. Sådana situationer omfattar förändringar i gårdsarealen eller i företagets verksamhet, utmärkande är till exempel ändringar i samordningen av avlönat arbete och företagsverksamhet.

Exempel:

- ▶ Vid sidan av lantbruket har du haft ett avlönat arbete på annat håll. Det avlönade arbetet har upphört och arbetet har blivit en kompletterande verksamhet till lantbruksföretaget.
- ▶ Du arbetar på gården tillsammans med din make/maka. Båda makarna har en LFöPL-försäkring. Den ena har en lägre LFöPL-arbetsinkomst än den andra eftersom han eller hon arbetar en del av tiden på annat håll. I takt med att gården växer avslutar din make/maka sitt avlönade arbete och blir heltidsföretagare tillsammans med dig.
- ▶ Du har inlett lantbruksföretagarverksamhet på en liten areal. Med tiden har gården mångdubblats i storlek.
- ▶ En företagare slutar. De återstående företagarna uppdaterar sina arbetsinkomster för att återspegla den nya situationen.

! Vi på LPA hjälper dig

När det uppstår en situation där din LFöPL-arbetsinkomst ska uppdateras, ska du kontakta din LPA-ombudsman eller vår kundtjänst för en omfattande genomgång av din situation. Om du redan har utrett följderna av ändringarna kan du också lämna in ansökan om ändring i vår kundtjänst. •

Vi bad om era åsikter om vår kommunikation – så här svarade ni

I februari genomförde vi en kommunikationsundersökning för att ta reda på vad våra kunder och andra som följer LPA:s kommunikation tycker om den, vilka förväntningar de har på kommunikationen och vad vi kan göra bättre. Enkäten genomfördes på webben och det var möjligt att svara på finska eller svenska. Undersökningen var öppen på vår webbplats i två veckor och vi skickade också information om undersökningen till våra kunder via e-post.

Vi fick in nästan 2 000 svar som visade att LPA:s kommunikation rätt bra möter behoven. Svaren visade att de flesta efterfrågade information och råd om pensioner och försäkringar samt vägledning

och exempel på hur man ansöker om förmåner vid sjukdom eller olycksfall.

Svaren visade att vår kommunikation var tydlig, relevant och användbar. LPA:s webbplats och den personliga service som tillhandahålls av LPA-ombudsmännen och vår kundtjänst fick beröm. Men att det fanns också utrymme för förbättringar och ni efterfrågade smidigare elektroniska kanaler, tydlighet, snabbhet samt råd och information som gör ärendehantering enklare.

Vi fördjupade oss i undersökningens resultat genom att intervjua sex av våra kunder och be om deras syn på hur de upplever LPA:s kommunikation idag och hur vi kan

utveckla kommunikationen ytterligare.

Era synpunkter och önskemål kommer att styra oss i arbetet med att ta fram en ny kommunikationsstrategi och att utveckla kommunikationen, till exempel när det gäller att välja kanaler och övergripande förtydliga kommunikationen.

Om du fortfarande har idéer eller förslag på förbättringar kan du skicka oss ett meddelande på adressen viestinta@mela.fi.

Tack till alla som svarade på enkäten - ni hjälper oss att förbättra vår kommunikation!

Chat

på LPA:s webbplats

Är det ibland svårt att hitta den information du behöver?

Det finns en chatttjänst på vår webbplats där du kan be en kundrådgivare på LPA om hjälp. I chatten vägleder vi dig till rätt information. Chatten är öppen kl. 9.00-16.00 och service ges på finska.

I chatten får du allmänna råd. Anmäl ändringarna i vår elektroniska e-tjänst eller genom att kontakta LPA-ombudsmännen eller vår kundservice.

Chat

Koll på jobbet på lantbruksföretagarnas Må Bra-dag!

I höst ordnar vi de populära Må Bra-dagarna runt om i landet. På de avgiftsfria evenemangen får du lyssna till intressanta föreläsningar om välbefinnande och du får stöd för din arbetsförmåga.

Må bra dagen på Åland kommer att ordnas på Sjöfartsmuseet den 12 december 2024. Dagen kommer att erbjuda givande program, med föreläsningar som stöder eget välmående och ger tips om hur man får kontroll över gården, samt god mat. Boka in dagen i din kalender och kom med!

Mera info om programmet och anmälan publiceras under hösten lpa.fi/evenemang

På Må Bra-dagarna på finska utlovas ett humoristiskt och inspirerande inlägg av en coach vars uppgift det är att återuppliva nationen: Mikko Kalliola får människor att bli entusiastiska över sitt arbete, lära sig nya saker och lyckas!

De flesta väntar på att någon ska komma och rädda dem från deras eländiga vardag – men ingen kommer. Lyckligtvis finns nycklarna till lösningen hos dig! Kom och lär dig sju sätt att göra världen till en bättre plats. Mera info om programmet och anmälan publiceras under hösten mela.fi/tapahtumat.

Må Bra-dagar under hösten 2024

31.10 Nådendal
Naantalin Kylpylä

7.11 Kalajoki
Santa's Hotel Sani

21.11 St:Michel
Kyyhkylän kartano

27.11 Ikalis
Ikaalisten kylpylä

12.12 Mariehamn
Ålands sjöfartsmuseum

Testa din arbetsförmåga ► tykymittari.mela.fi/sv

Testet som mäter lantbruksföretagarens arbetsförmåga fick internationellt pris – testa den egna arbetsförmågan!

Lantbruksarbetet är fysiskt och psykiskt krävande, så en god arbetsförmåga stöder verksamheten på din gård! Har du någonsin tänkt på hur din gård skulle fungera om den viktigaste tillgången - företagaren själv - blir långtidssjukskriven, till exempel på grund av en arbetsolycka eller sjukdom? En bra arbetsförmåga förebygger risker i arbetet, så bedömningen av den är en viktig del av en lantbruksföretagares ledarskapsförmåga. Testet som mäter lantbruksföretagarens arbetsförmåga är ett skraddarsytt verktyg för just det här syftet.

Det är ett kostnadsfritt test för bedömningen av din arbetsförmåga, som du enkelt kan göra på din dator eller med telefonen. Testet av lantbruksföretagarens arbetsförmåga har också fått internationell uppmärksamhet när den tilldelades ett hedersomnämnanande i ISSA:s (International Social Security Association) tävling Good Practice Award våren 2024. I tävlingen deltog 119 bidrag från 40 socialförsäkringsinstitutioner i 26 olika länder. Syftet med tävlingen var att visa upp innovativ god praxis inom den sociala trygghetssektorn. Syftet med testet av lantbruksföretagarens arbetsförmåga är att främja lantbruksföretagarnas arbetsförmåga och kunskaper i att avläsa hälsoaspekter.

Genom att besvara tio frågor i testet som bedömer din arbetsförmåga, ditt

välbefinnande i arbetet och din säkerhet i arbetet får du personlig och uppmuntrande respons och vägledning om lämpliga tjänster. Och hur ser din arbetsförmåga ut jämfört med andra lantbrukares? Också det framgår av testet av lantbruksföretagarens arbetsförmåga! Du kan jämföra dina resultat utifrån ålder, kön och produktionstyp.

Arbetsförmågan förändras och utvecklas med tiden, så det lönar sig att följa upp den regelbundet. När du upptäcker förändringar i din arbetsförmåga i god tid är det lättare att göra korrigeringar. På testets resultatsida kan du ladda ner en kalenderpåminnelse för dig själv så att du kommer ihåg att göra om testet om sex månader! Resultaten visar i vilken riktning din arbetsförmåga har utvecklats mellan de två svarstillfällena. •

FÖRSÄKRINGSSKYDD FÖR FAMILJEMEDLEMMAR

Nu är rätt tid att se över försäkringssituationen för familjemedlemmar som arbetar på gården.

Du kommer väl ihåg att anmäla ändringarna till LPA. Försäkringsskyddet för familjemedlemmar påverkar inte LFÖPL-arbetsinkomsten för andra försäkrade på gården.

- Som familjemedlem kan du LFÖPL-försäkra en nära släkting mellan 18 och 68 år som regelbundet bor och arbetar på gården.
- Du kan LFÖPL-försäkra dina barn och dina föräldrar och deras äkta makar om arbetet är en huvudsyssla, även om de inte bor på gården.
- Om du betalar en familjemedlem lön och naturaförmåner för minst 4 506 euro per år (2024) är LFÖPL-försäkringen obligatorisk för familjemedlemmen. Om lönen är lägre eller det inte betalas lön alls kan LFÖPL- och OFLA-försäkringarna tas som frivilliga.
- Om din familjemedlem är skriven på annan ort och slumpmässigt arbetar på gården kan familjemedlemmen inte försäkras hos LPA. Se då till hans eller hennes pensions- och olycksfallsförsäkring särskilt.

Läs faktakortet Unga – Säkerheten på gårdar - på vår webbplats ► lpa.fi/faktakort

LPA 2023 – viktiga siffror

► LFÖPL-försäkrade lantbruksföretagare 48 859	► Lantbruksföretagare försäkrade mot olycksfall under arbetstiden 69 030
► Lantbruksföretagare som får arbetspension från LPA 90 469	► Husdjursföretagare med rätt till semester 11 927
► Vikariehjälp utnyttjades av 3 560 lantbruksföretagare	► Sammanlagt betalades förmåner för 1 013 milj. e åt kunder
► Ersatta arbetsolyckor 3 198	► Lantbruksföretagarnas genomsnittliga arbetsinkomst 1 897 euro/månad
► Ansökningar 79 983	

Läs LPA: årsberättelse 2023, verkställande direktörens översikt och bokslutet i sin helhet på lpa.fi/lpa2023 ►

Börja använda mätaren av lantbruksföretagarens arbetsförmåga redan i dag och besvara testet: tykymittari.mela.fi/sv